

Rektumkirurgi, pre- och postoperativ vård

Sammanfattning

ERAS (Enhanced Recovery After Surgery) är ett program för perioperativa rutiner vid bukkirurgi. Det används nationellt i någon form på de flesta sjukhus, framför allt inom kolorektalkirugin. Syftet är snabb återhämtning efter operation, minimering av komplikationer och sekundärt optimerande vårdtider.

Förutsättningar

Denna riktlinje gäller alla patienter som genomgår öppen eller laparoskopisk kirurgi på rektum med okomplicerat förlopp. Vid komplicerat förlopp görs avsteg i samråd med PAL/jour.

- Standardvårdtid i ERAS rektum är 5 - 7 dygn efter operationen.

Genomförande

Läkarbesöket

- PAL väljer ERAS rektum i utvalda fall och informerar om standardvårdtid på 5 - 7 dagar efter operationen. Utfärdar inskrivningsjournal och operationsanmälan. Anger på operationsanmälan behov av stomimarkering. Informerar om besöket på kirurgmottagningen cirka en vecka före operation.

Rök- och alkoholstopp

Inför operationen bör patienter förbereda sig med rök- och alkoholstopp inför ingreppet för att minska risken för komplikationer i efterförloppet av operationen.

- Ge muntlig information.
- Ge broschyr angående rök- samt alkoholstopp till patienten.

Sjuksköterska

- Ge injektion Monofer om Hb under 115g/L och om serum Ferritin är mindre än 30 ml, enligt rutin [Järninfusion preoperativt vid tarmresektion](#).
- Preoperativ nutritionsvärdering och vid behov förskrivning av näringsdryck.

Inskrivning inför operation på kirurgmottagningen

Sjuksköterska

- Bokar operationstid och synkroniserar med eventuell preoperativ strålbehandling.
- Kallar patienten till mottagningen 1 - 2 veckor preoperativt.
- Skickar ut skriftlig ERAS information.
- Iordningställer ”pappersjournal”. Ordinerar preop-prover till besöket.
- Skapar ett vårdtillfälle.

Patientbesöket

Sjuksköterska

- Ger standardiserad patientundervisning.
- Information om preoperativ dryck och tarmrengöring.
- Tar preop. bladderscankontroll, EKG (prover)
- Information om stomiterapeut och markering vid behov.

Läkare

- Går igenom och kompletterar eventuellt inskrivningsjournalen.
- Ordinerar [antibiotikaprofylax](#) enligt riktlinje.
- Trombosprofylax.
- Ordinerar laxering med t.ex. dinatriumfostatdodekahydiat samt natriumdivätefosfatolihydrat t.ex. (Phosphoral) före operation.
- Tar ställning till EDA analgesi vid laparoskopisk operation.
- Narkosläkarbedömning görs, inklusive narkosrelevanta läkemedel operationsdagen.

Dagen före operation

- Patienten läggs in klockan 19.00 på avdelningen eller klockan 16.30 på SÄS Hotell för fortsatt laxering med dinatriumfostat dodekahydiat samt natriumdivätefosfatolihydrat t.ex. (Phosphoral) enligt riktlinje, [Laxering inför tarmoperation](#).
- Preoperativ kolhydratuppladdning ges till alla patienter, om inte kontraindicerat, enligt riktlinje.
- På läkarordination ges rehydrering med 1000 ml glukos 5 % med tillsats av 40 mmol kalium under natten före operation, till patienter som laxerats med dinatriumfostatdodekahydiat samt natriumdivätefosfatolihydrat t.ex. (Phosphoral).

Operationsdygnet

- Vätskeinfusion innan operation endast om operationsstart efter klockan 11.00 och om patienten inte får dricka innan operation.
- Ej premedicinering med opioder eller sedativa.
- Suprapubisk blåskateter placeras under operationen, oftast ej vid laparoskopisk operation.
- Sårdrän vid behov.
- Rektalt drän vid behov.
- Operatör anger om modifiering av ERAS-schemat krävs postoperativt.

Efter operation/operationsdygnet

- Tablett paracetamol t.ex. 500 mg, 2 x 4.
- Fritt intag av dryck och eventuellt smörgås fyra timmar efter operation. Dryck intag ≥ 1 liter. Näringsdryck, två stycken (600 kcal), minst 1 dl kaffe. Per os volymen kan modifieras av operatör till ”halva volymer”.
- Mobilisering ur säng $\geq$ två timmar.
- Dygnsdiures ≥ 800 ml accepteras.
- Patienten för loggbok och sjuksköterska dokumenterar i Melior.

Dag 1 – 2

- Intravenöst dropp avlägsnas klockan 08.00 dag 1.
- Tablett paracetamol t.ex. 500 mg, 2 x 4.
- Fritt intag av mat och dryck, minst 1 dl kaffe x 3. Tre stycken näringsdrinkar (900 kcal). Dryck intag ≥ 2 liter, tuggummi x 3 om möjligt.
- Mobilisering ur säng $\geq$ åtta timmar (fyra perioder à två timmar) med gångträning gånger två.
- Dygnsdiures ≥ 800 ml accepteras.
- Eventuell stomiträning startas.
- Patient eller anhörig tränas att ge dalteparin t.ex. (Fragmin) subkutant klockan 20.00 senast dag 3.
- Patienten för loggbok och sjuksköterska dokumenterar i Melior.
- Hb tas dag 1 och 2, postoperativt.
- Dag 2; postoperativt tas CRP.
- Dag 2; viktkontroll.
- Dag 2; magnesiumtablett enligt läkarordination till patient som rektumamputerats. Kapsel Magnesium APL 500 mg, 2 x 2 fram till hemgång.

Dag 3

- Tablett paracetamol t.ex. (Alvedon) 500 mg, 2 x 4.
- EDA dras utan nedtrappning klockan 11.00.
- Tablett naloxon + oxikodon t.ex. (Targiniq) 5 – 10 mg, 1 x 2 sätts in klockan 11.00 och tablett oxikodon t.ex. (OxyNorm) 5 mg, 1 vid behov. Tablett ibuprofen t.ex. (Ipren) 200-400 mg, 1 x 3 i selekterade fall.
- Suprapubisk blåskateter stängs klockan 11.00. Blåstråning och kontroll av resurin därefter. Om resurin ≥ 200 ml vid två tillfällen öppnas suprapubiska katetern igen och nytt försök görs nästa dag.
- Dag 3 tas CRP.
- Suprapubiskatetern kan dras om resurin <200 ml vid två tillfällen.
- Utskrivning förberedes.

Dag 4 - 6

CRP tas eftermiddag dagen före planerad hemgång.

Utskrivning när patienten:

- Försörjer sig per os.
- Har haft gas- eller fecesavgång.
- Har smärt-VAS <4 med peroralt analgetika. Vid senare utskrivning som dag 4.
- Fungerande stomiskötsel.

Utskrivning

- Läkare skriver recept på:
  - paracetamol t.ex. 500 mg, 2 x 4 (100 stycken med två uttag)
  - tablett naloxon + oxikodon t.ex. (Targiniq) 5-10 mg, 1 x 2 för 5-7 dagar. Tablett oxikodon t.ex. (Oxynorm) 5 mg, 1 vid behov.
  - engångsspruta dalteparin t.ex. (Fragmin) 5000 IE, 0,4 ml x 1 subkutant, total behandlingstid minst tio dagar, 28 dagar efter cancerresektion.
- Patient erhåller utskrivningsmeddelande och utskrivningsinformation med kontaktuppgifter.

Uppföljning

- Akuta samtal inom två veckor till avdelningssköterska.
- Återbesök två till tre veckor efter operation till läkare.
- Återbesök efter 2 veckor till stomisköterska om stomiopererad.

Dokumentinformation

För innehållet svarar

Magnus Joelsson, överläkare, kirurgläkarenhet, SÄS

Utgivningsdatum, utgåva 1

2006-04-01

Fastställt av

Eija Hägg, verksamhetschef, VO kirurgi, ortopedi och öron-näsa-hals, SÄS

Nyckelord

eras, perioperativa rutiner, rektumkirurgi

Referensförteckning

1. Laxering inför tarmoperation (riktlinje kirurg- och öronklinik, SÄS)
2. Antibiotikabehandling till vuxna (sjukhusövergripande riktlinje SÄS)
3. Antibiotikabehandling vid akut buk (sjukhusövergripande riktlinje SÄS)
4. Antibiotikaproylax inför kirurgi (sjukhusövergripande riktlinje SÄS)
5. Antibiotikaproylax vid kirurgiska ingrepp: en systematisk litteraturöversikt - Stockholm: Statens beredning för medicinsk utvärdering (SBU), 2010) - 607 s - SBU- rapport;200.